

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Постановка проблеми. Невпинне збільшення наукової інформації, динаміка розвитку сучасного суспільства, удосконалення та впровадження новітніх інформаційних технологій, зростання соціальної ролі особистості та інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технологій потребують від вищих навчальних закладів України забезпечення якісного нового рівня навчально-виховного процесу фахівців. Освіта має рухатися в одному напрямку зі всесвітнім науково-технічним прогресом задля виховання всебічно-освіченої особистості, конкурентоздатної на ринку праці. Одним із напрямів, який допоможе розв'язати це завдання, є широке й ефективне використання сучасних технічних засобів та технологій навчання, зокрема, інформаційно-комунікаційних. Відповідно до цього розширюється і поглиблюється зміст професійної підготовки майбутніх економістів, урізноманітнюються форми і методи навчання, які дозволяють значно підвищити якість формування управлінської культури майбутніх економістів.

Аналіз попередніх досліджень. Висвітлення проблем, пов'язаних з використанням мультимедійних технологій, започатковано і розвинуто у фундаментальних роботах таких учених: Ю. Батуріна, О. Бондаренка, О. Веренич, Р. Гуревича, А. Девіда, В. Заболотного, М. Жалдака, М. Мазур, Е. Сарафанюк та ін. Учені зазначають, що потребує особливої уваги розробка й упровадження в навчальний процес електронних матеріалів, створених у вигляді динамічних анімацій, моделей, їхнє узгодження з традиційними технологіями та моделями навчання.

Аналіз науково-педагогічної та методичної літератури засвідчує той факт, що існує проблема в питаннях формування управлінської культури майбутніх економістів, що пов'язано з необхідністю вдосконалення форм і методів навчання.

Мета статті — проаналізувати сучасний стан використання мультимедійних технологій у процесі формування управлінської культури майбутніх економістів.

Виклад основного матеріалу. В умовах технологізації й інформатизації усіх сфер суспільного життя, глобалізації економічних і гуманітарних, у тому числі освітніх процесів, управлінський компонент професійної діяльності фахівців набуває вирішального значення в розвитку країни.

Творення культури нової доби України, яка активно формується в умовах постіндустріального суспільства, передбачає реалізацію концептуальних ідей національної освіти щодо культурного розвитку особистості. Важливим компонентом професійного становлення економіста є його управлінська культура. Вважаємо, що управлінську культуру потрібно розглядати як складову частину професійної діяльності майбутніх фахівців економічного профілю.

Л. Васильченко під терміном «управлінська культура» розуміє «цілісну властивість особистості, яка має прояв у процесі професійної управлінської діяльності; характеризує особливості свідомості, поведінки, спілкування та управлінської діяльності керівника; забезпечує усвідомлення та культуродоцільність професійної діяльності; стимулює творчий розвиток керівника» [3, с. 16].

У. Берегуляк вважає, що «в управлінській культурі особливе значення мають раціональний початок, знання, сучасні концепції, наукоємні технології». Автор стверджує, що особлива управлінська дія починається з пізнання суті процесів висуненні нових ідей,

установок, що характеризує, перш за все. зміст управління, рівень управлінського мислення. Без уміння висунути інноваційні цілі і завдання управління, а потім знайти адекватні методи їх рішення не може бути ефективного управління [1].

Тому питання формування управлінської культури майбутніх економістів у вищому навчальному закладі, на наш погляд, має розв'язуватися через упровадження у навчальний процес мультимедійних технологій та засобів навчання.

Інформатизація вищої освіти характеризується вдосконаленням і розповсюдженням мультимедійних технологій, які широко використовуються в процесі взаємодії викладача і студента у сучасному навчальному процесі. У зв'язку з цим викладач має володіти не тільки достатніми знаннями у сфері інформаційних технологій, але й бути достатньо кваліфікованим для їх застосування у своїй професійній діяльності.

У наукових працях А. Сбруєвої зазначено, що мультимедійні технології пов'язані зі створенням мультимедіапродуктів, тобто електронних книг, мультимедіа-енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних тощо. Особливістю таких продуктів є об'єднання текстових, графічної, аудіо- та відеоінформації, анімації. На відміну від звичайних програмних засобів, тут на перший план виходить сама інформація, обсяг якої може становити сотні мегабайт [7].

І. Крилов зазначає, що одними з основних можливостей і переваг засобів мультимедіа у разі їх застосування у навчальному процесі є: одночасне використання декількох каналів сприйняття студента в процесі навчання, за рахунок чого досягається інтеграція інформації, що надходить різними органами чуттів; можливість симулювати складні реальні експерименти; візуалізація абстрактної інформації за рахунок динамічного представлення процесів; можливість розвинути когнітивні структури та інтерпретації студентів. Автор зазначає, що мультимедійні засоби навчання дозволяють: підвищити інформативність практичного заняття; стимулювати мотивацію навчання; підвищити наочність навчання за рахунок структурної надмірності; здійснити повторення найскладніших моментів практичного заняття; реалізувати доступність і сприйняття інформації за рахунок паралельного представлення інформації в різних можливостях: візуальної та слухової; організувати увагу аудиторії за рахунок художньо-естетичного виконання слайдів або за рахунок доцільно застосованої анімації та звукового ефекту [6].

На основі особливостей взаємодії мультимедійні засоби поділяють на такі види, як: синхронна взаємодія (відеоконференція, конференція, бесіда), асинхронна взаємодія, онлайн-режим (конференції на основі www, аудіофрагменти, статичні картинки, анімація, відеофрагменти, www, електронні навчальні матеріали), кореспондентський режим (аудіокасети, відеокасети, CD-ROM); на основі використання різноманітних мультимедійних телекомунікаційних технологій поділяють на: текст, віртуальні об'єкти, відео (відеоконференції, відеофрагменти — реальний відеофрагмент, слайд), звук (аудіокасети, аудіоконференції, аудіофрагменти — музичні фрагменти, звукові фрагменти, проговорюваний текст), графіка (статичне зображення, анімація).

О. Гура стверджує, що мультимедійні інтерактивні засоби навчання мають певні переваги над традиційними. Їх «багатосередовищність» дає змогу забезпечити різноманітність форм подання й сприйняття навчального матеріалу, методів організації навчання, врахування індивідуально-психологічних особливостей студентів; інтерактивність встановлює зворотний зв'язок між суб'єктами освітнього простору, що дає можливість корегувати взаємодію зовнішніх (на організаційному рівні) та внутрішніх (на рівні особистості) процесів і факторів активізації пізнавальної діяльності [3].

Для того, щоб з'ясувати, чи володіють студенти-економісти знаннями про сучасні технології навчання, їх сутність та зміст, а також знаннями про переваги та особливості мультимедійних технологій у навчанні нами було проведено анкетування серед 384 студентів вищих навчальних закладів України, зокрема, 45 студентів Бердянського державного педагогічного університету, 49 студентів Житомирського державного університету імені Івана Франка, 50 студентів Київського університету туризму,

економіки і права, 81 студента Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 51 студента Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», 58 студентів Луцького інституту розвитку людини університету «Україна» і 50 студентів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука.

У результаті проведеного анкетування ми виявили, що володіють знаннями про сучасні технології навчання, їх сутність та зміст 36,3 % студентів; володіють, але недостатньо — 42,68 % опитаних; не володіють — 11,82 % респондентів; важко було відповісти — 9,2 % студентам. Водночас, результати анкетування студентів про те, чи володіють вони знаннями про переваги та особливості мультимедійних технологій у навчанні, позитивну відповідь дали 43,65 % респондентів; недостатньо володіють — 36,49 % студентів; не володіють — 12,39 % студентів; важко було відповісти — 7,47 % опитаним (рис. 1).

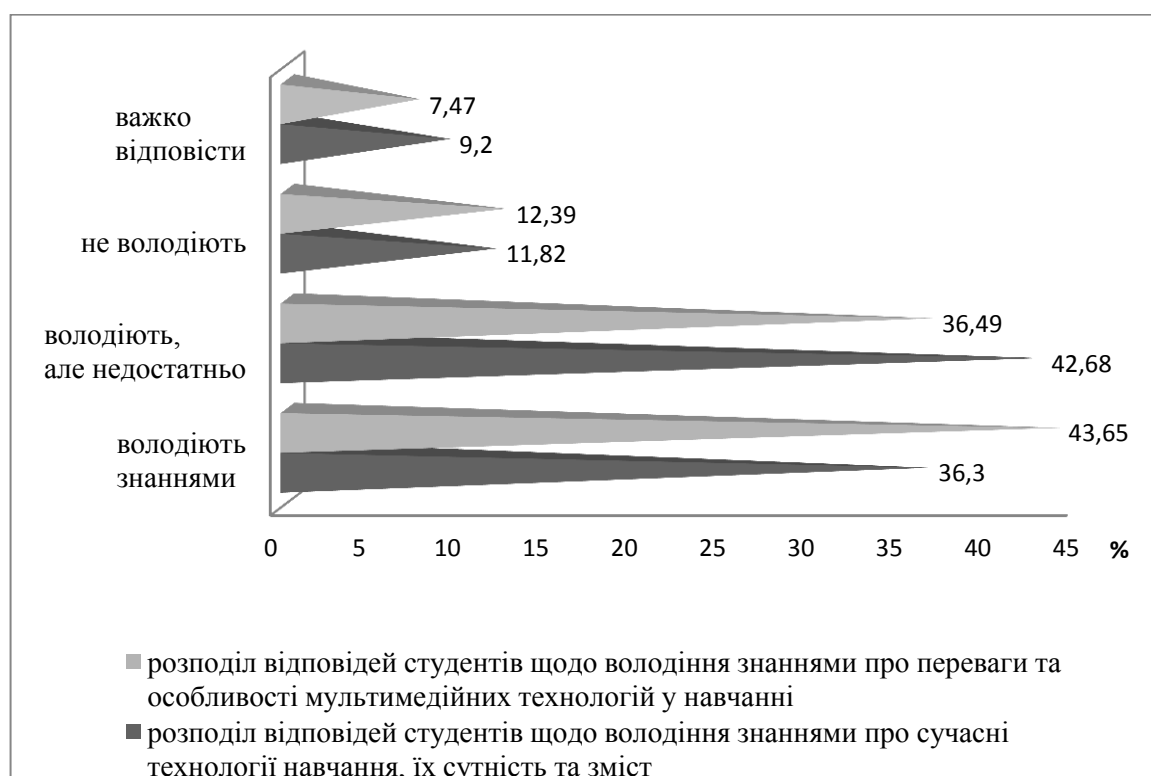

Рис. 1. Розподіл відповідей студентів, опитаних про володіння знаннями про сутність сучасних технологій навчання, їхні переваги та особливості (%)

Таким чином, можна стверджувати, що володіють знаннями про мультимедійні технології менша половина опитаних студентів. Майже така ж кількість студентів відповіли, що недостатньо володіють знаннями про переваги та особливості мультимедійних технологій і десята частина респондентів зовсім не володіють цими знаннями.

Щоб повною мірою реалізувати освітній потенціал мультимедіа, студентам необхідна підтримка кваліфікованих викладачів, які мають уміти керувати навчальним процесом і допомагати студентам у виборі більш ефективних стратегій навчання. Подібно до традиційних підручників, навчальні засоби мультимедіа збагачують методику викладання лише тоді, коли викладач не тільки надає потрібну інформацію, але також і керує навчальним процесом, підтримуючи студентів і допомагаючи їм.

З метою визначення використання викладачами мультимедійних технологій для проведення навчальних занять, було проведено анкетування викладачів вищих навчальних закладів, в яких здійснюється підготовка фахівців економічного профілю. В анкетуванні

взяли участь 101 викладач, зокрема 16 викладачів Бердянського державного педагогічного університету, 8 викладачів Житомирського державного університету імені Івана Франка, 15 викладачів Київського університету туризму, економіки і права, 20 викладачів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 11 викладачів Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», 15 викладачів Луцького інституту розвитку людини університету «Україна» та 16 викладачів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука.

Опитування викладачів стосовно того, чи використовують вони мультимедійні презентації для проведення занять з майбутніми економістами та чи використовують вони мультимедійні засоби навчання на семінарських заняттях для організації групової діяльності студентів з обговорення економічних ситуацій, що виникають у професійній діяльності, дали такі результати (рис. 2). Зокрема, результати відповідей дозволяють стверджувати, що 67,82 % опитаних викладачів використовують мультимедійні презентації для проведення занять з майбутніми економістами; 21,72, % респондентів — не використовують; важко було відповісти — 10,47 % опитаним. Значно менше викладачів (41,66 %) використовують мультимедійні засоби навчання на семінарських заняттях для організації групової діяльності студентів з обговорення економічних ситуацій, що виникають у професійній діяльності; 42,82 % викладачів не використовують названі мультимедійні засоби; було важко відповісти — 15,51 % викладачам.

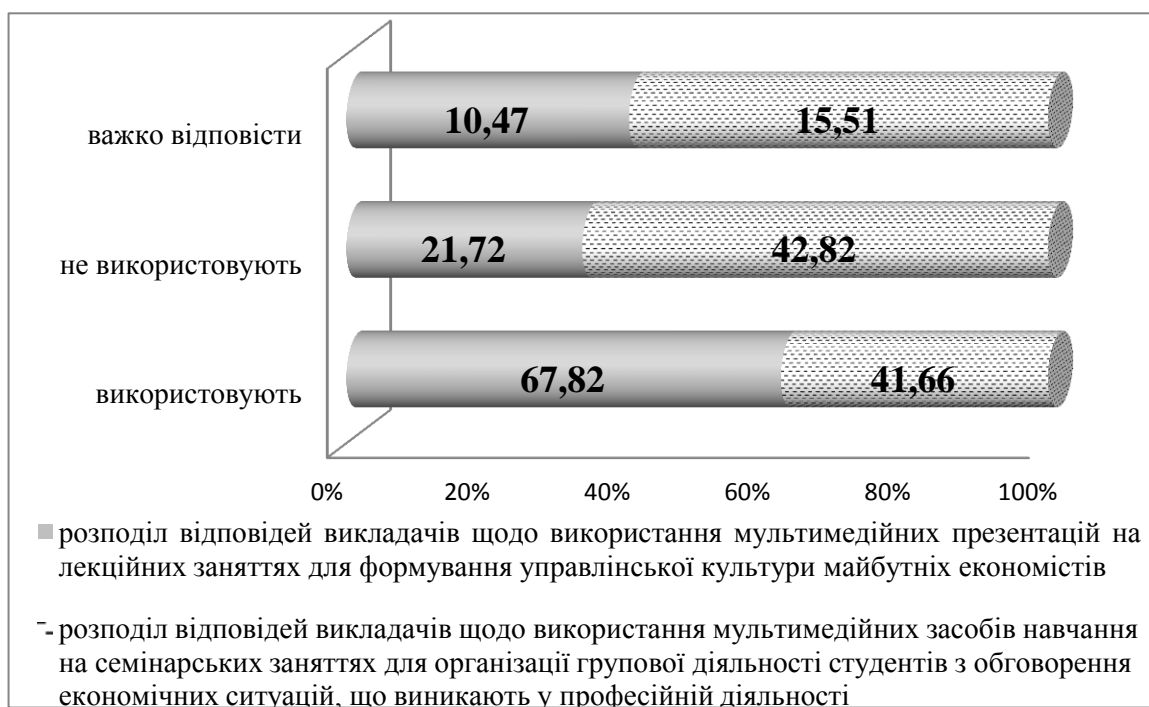

Рис. 2. Розподіл відповідей викладачів, опитаних про використання мультимедійних презентацій для проведення занять з майбутніми економістами та мультимедійних засобів навчання на семінарських заняттях для організації групової діяльності студентів з обговорення економічних ситуацій, що виникають у професійній діяльності (%)

Висновки. Управлінська культура — це важлива складова професійної діяльності майбутніх економістів, тому процес її формування у вищих навчальних закладах має здійснюватися за допомогою сучасних інформаційних технологій. Головне завдання використання мультимедійних технологій у вищих навчальних закладах для формування управлінської культури майбутніх економістів полягає в підвищенні пізнавального

інтересу студентів до навчального предмета, зростання якості знань. Про доцільність використання мультимедійних технологій у процесі формування управлінської культури майбутніх економістів свідчить проведене анкетування студентів і викладачів вищих навчальних закладів України, яке показало, що студенти-економісти недостатньо володіють знаннями про мультимедійні технології, а викладачі недостатньо використовують мультимедіа технології для проведення навчальних занять.

Важливими напрямками подальшої розробки окресленої проблеми є впровадження мультимедійних технологій у процес формування управлінської культури майбутніх економістів.

Література:

1. Берегуляк У. І. Формування управлінської культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки [Електронний ресурс] / — У. І. Берегуляк. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VChdpu/ped/2011_88...
2. Бойко І. І. Професійна компетентність керівника закладу освіти як складова його професійної культури / І. І. Бойко. — К., 2008. — Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/peddysk/2009_5/bojko.pdf.
3. Васильченко Л. В. Формування управлінської культури керівника школи в системі педагогічної освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. В. Васильченко. — Т., 2006. — 20 с.
4. Гура О. І. Особливості мультимедійних інтерактивних засобів навчання [Електронний ресурс] / О. І. Гура // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі 2010, Випуск 8 с. 105-109. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Pfto/2010_8/files/PD810_18.pdf.
5. Іванов В. Ф. Сучасні комп'ютерні технології і засоби масової комунікації: аспекти застосування / В. Ф. Іванов, О. К. Мелешенко. — К.: ІЗМН, 2006. — 352 с.
6. Крилов І. В. Інформаційні технології: теорія і практика / І. В. Крилов. — К.: Центр, 2006. — 128 с.
7. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. А. Сбруєва. — Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. — 300 с.

У статті розкрито зміст поняття «управлінська культура». Охарактеризовано особливості використання мультимедійних технологій у процесі формування управлінської культури майбутніх економістів. Доведено, що мультимедіа є ефективною освітньою технологією завдяки властивим їй якостям інтерактивності, гнучкості й інтеграції різних типів навчальної інформації. Проведено аналіз анкетування студентів-економістів щодо володіння знаннями про мультимедійні технології навчання. Охарактеризовано результати анкетування викладачів щодо використання мультимедійних засобів навчання для формування управлінської культури майбутніх економістів.

Ключові слова: мультимедіа, майбутні економісти, управлінська культура.

В статье раскрыто содержание понятия «управленческая культура». Охарактеризованы особенности использования мультимедийных технологий в процессе формирования управленческой культуры будущих экономистов. Доказано, что мультимедиа является эффективной образовательной технологией благодаря присущим ей качествам интерактивности, гибкости и интеграции различных типов учебной информации. Проведен анализ анкетирования студентов-экономистов по владению знаниями о мультимедийных технологиях обучения. Охарактеризованы результаты анкетирования преподавателей по использованию мультимедийных средств обучения для формирования управленческой культуры будущих экономистов.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, будущие экономисты, управленческая культура.

The article deals with the management culture concept. The peculiarities of the use of multimedia technology in the process of future economists' administrative culture are characterized. It has been proved that the media is an effective educational technology due to its inherent qualities of interactivity, flexibility and integration of different types of educational information. The analysis of the survey of students and economists on the possession of knowledge of multimedia technology education has been carried out. The results of the survey of teachers on the use of multimedia learning tools to create future economists' administrative culture have been characterized.

Key words: multimedia, future economists, management culture.